

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI	32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARINING ROLI.....	47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI	53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolnizozov Murodbek Madiyarovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR.....	59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI	64
Namazov Gafur Shokulovich	
BALIQCILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI	69
Beglayev Uchqun Xurramovich	
KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOYIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI	75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	81
Artikova R.A.	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILİYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	88
Ibragimov G'anjion G'ayratovich	
STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN	93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.....	99
Айматова Фарида Хуразовна	
KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li	
DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	113
Xakimov Zafar Ibragimovich	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	124
Muhammadieva Nodira	
SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA).....	131
Santjar Abdumurodovich Sattorov	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI	139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna	

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI	144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna	
MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEKANIZMLARI	152
Alikulov Samar Abdurashidovich	
TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI	159
Karimova Shaxnoza Uktamovna	
RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI	165
Ruziyeva Barno Yadgarovna	
ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ	172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	177
Matmuratova Nasiba Azatovna	
OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI	181
Pulaton Abdulla	
INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI	185
Nazarov Aziz Avazovich	
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI	197
Omonova Nafisa Qahramon qizi	
MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION	200
Ahrorova Asila	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI	212
Tursunov Rasul Tairovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	218
Эргашева Феруза Насруллаевна	
ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN	226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna	
THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY	231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI	238
Saodat Sadriddinova	
OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	243
Saida Xabibullayeva	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна	

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	252
Kudratova Iroda Turdibayevna	
QISHLOQ XO'JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI	257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich	
FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI	260
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI.....	266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Rahmanova Sitara Bahodir qizi	
SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLİYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH.....	283
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSİYALASH VA MUQOBIL MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Maxamadiyev Turg'unboy Jumabayevich	
O'ZBEKISTONDA XO'JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH.....	292
Valijonov Akmaljon	
IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR	296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich	
O'ZBEKISTON MOLİYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLİYANING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	303
Safarmurodova Marjona To'raqulovna	
МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА	308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI	311
Uralov Eliboy Omonovich	
INNOVATSION VA AN'ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI	316
Abdulfarmonov Farrux Faxriddinovich	
EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH.....	320
Safarova Muxabbat Radjabovna	
IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O'SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
KO'CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI.....	331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLİYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O'TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI.....	339
G'afforov Ilhomjon Ilyosjonovich	
QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI	343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI	351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi	

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich	
BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI	362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
O'ZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi	
SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi	
SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "YASHIL" INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	386
Ibragimov Zaxid Taxirovich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна	
AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQRISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich	
IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	409
Oripova Saodat Mirfotix qizi	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH.....	414
Xolboyeva farangiz xayrulloevna	
SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI.....	419
To'xtamishva Dilrabo Shermonovna	
MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI	424
Kalenov K.T.	
HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARG'IBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI	428
Ergasheva Aziza	
NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY O'ZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI	436
Tohirov Jahongir Muzaffar o'g'li	
WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN'S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS	445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee	
O'ZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASH YO'LLARI	454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO'LLARI	464
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI	471
Hasanov Sh. Sh.	

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА.....	482
<i>Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи</i>	
TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	488
<i>Orifova Ximoyat Shovkat qizi</i>	
O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	494
<i>Raximova Dilfuza Mirzakasimovna</i>	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH	503
<i>Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna</i>	
MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDA EKONOMETRIK MODELLAR VA GEOSTATISTIK USULLARNI TAKOMILLASHTIRISH: SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA	509
<i>Sattorov Sanjar Abdumurodovich</i>	
XODIMLARNI MOTIVATSIYA QILISH VA ULARNING ISH FAOLIYATIGA TA'SIRI: O'ZBEKISTONDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES MISOLIDA	518
<i>Yuldashov Aziz</i>	
RAQOBAT MUHITIDA AVTOMOBIL SANOATI KORXONALARIDA BRENND STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	522
<i>Boboyev L. Kadrxo'ja Djuraxodjeyevich</i>	
XODIMLARNI O'QITISH, QAYTA TAYYORLASH VA ISHSIZLARNI KASBGA YO'NALTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI (GERMANIYA MISOLIDA).....	528
<i>Sattorov Ramziddin Shovxiddin o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	533
<i>Yangiboyev Sardor Ernazar o'g'li</i>	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI RIVOJLANTIRISHDA CHIQUINDISIZ VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI QO'LLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	542
<i>Nabiyeva Nilufar Olim qizi</i>	
МАШИННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ПРОГНОЗИРОВАНИИ РЫНОЧНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	548
<i>Тен Марина Владимировна</i>	
РОЛЬ, СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО МЕДИЦИНСКОГО СТРАХОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	555
<i>Каюмова Гузел Иброхимхановна</i>	
QURILISH KORXONALARIDA AKTIVLARNI TAN OLIISHNING XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	562
<i>Yahyojev To'liqin Ismatulla o'g'li</i>	
IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK KORXONALARINI BOSHQARUV MEKANIZMLARI	566
<i>Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi</i>	
QURILISH KORXONALARIDA BOSHQARUV MUNOSABATLARI MAZMUNI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	572
<i>Toshimov Azizbek Hakimovich</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDAGI KOMPANIYALAR KAPITALINI MAKSIMALLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	576
<i>Muradova Dildora Abdusalimovna</i>	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARDAGI KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHDA BAZEL III TALABLARI	581
<i>Norova Nozima Nabiyevna</i>	
ЦИРКУЛЯРНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, МИРОВАЯ ПРАКТИКА И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ	588
<i>Алиева С.С.</i>	

KORXONALARDA SOLIQ HISOBINI TASHKIL ETISH VA UNING BUXGALTERIYA HISOBİ BILAN O'ZARO BOG'LIQLIGI	594
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
HUDUDIY KORXONALARDA BIZNES JARAYONLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV MODEL VA TAMOYILLARINING AHAMIYATI	599
Azimova Maxfuza Rashidovna	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА - ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА	604
Пирназаров Шоназар Махтовович	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	608
Abdinazarov Suhrobbek Bekmurod o'g'li, Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
SINGAPUR VA JANUBIY KOREYADA BIZNES SUBYEKTLARINI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH.....	615
Nasriddinov Qobilbek Qurbonbekovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL ENERGIYAGA O'TISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	620
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
LOYIHALARNI STRATEGIK REJALASHTIRISHDA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMLARI	625
Xamrayev Zuxritdin Abduraxmanovich	
LOYIHA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA LOYIHA JAMOASINING ROLI VA FUNKSIYALARI	629
Utemuratov Sadik Muratovich	
IQLIM O'ZGARISHI VA RESURLAR CHEKLANGANLIGI SHAROITIDA YASHIL TURIZM MODELLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA RIVOJLANTIRISH	633
Rasulova Nigora Yusupovna	
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ НА ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КОММУНИКАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ПОДХОД.....	637
Латипов Ашур Али Рустам угли, Хамидов Далер Дилшодович	
ADAM SMIT IQTISODIY G'OYALARI VA ULARNING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI.....	641
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	646
Baytanov O'ralboy Miraqul o'g'li	
SOCIAL PROTECTION SYSTEM OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF A TRANSFORMATIONAL ECONOMY.....	651
M. Sh. Rakhimova	
SANOATNI YASHIL TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA, SIYOSIY MEKANIZMLAR VA O'ZBEKISTON UCHUN AMALIY XULOSALAR	655
To'qumbetov Og'abek Shavkat o'g'li, Ruziyeva Dilobar Isomjonovna	
TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA AHOLI FAROVONLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	661
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF THE MAHALLA INSTITUTION IN THE TERRITORIAL GOVERNANCE SYSTEM: MODERNIZATION OF INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS	666
Mirbabayev Farrukh Atkhamovich	
AHOLINI UY-JOY BILAN TA'MINLASHDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARI TAHLILI	674
Xannarov Komiljon Karimovich	
INVESTITSIYA KO'CHMAS MULKI HISOBINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	681
Maxmudov Jamshed Ashrafovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РАЗВИТИЯ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА.....	687
Навруз-Зода Бахтиёр Негматович, Мусаев Маликжон Кароматович	

TRANSFORMING UZBEKISTAN THROUGH DIGITALIZATION IN A GLOBALIZED WORLD.....	694
Narzullaeva Umidakhon Nodir qizi	
SUG'ORILADIGAN YERLARDA SUVDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	699
Elomonov Ro'zimurod Doniyor o'g'li, Abdug'aniyev Otabek Allajonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ.....	704
Р. И. Хакимов	
TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIKNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHGA USLUBIY YONDOSHUVLAR	713
Pardayeva Ozoda Mamayunosovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINI BOSHQARISHDA SAMARADORLIK HOLATI TAHLILI	718
Kasimov Saidakmal Saidahrolovich	
BANKLARNING IJTIMOIIY ROLINI OSHIRISHDA YASHIL DEPOZITLARNING AHAMIYATI	722
Berdiyev Akram O'ktamovich	
CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI	728
Xikmetov Nodirbek Ikromovich	
AHOLI DAROMADLARI TENGSIZLIGINING SHAKLLANISHI, UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	735
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KORXONALARDA DAROMAD VA XARAJATLAR BILAN BOG'LIQ MOLIVAVIY XATARLAR TASNIFI VA ULARNI AUDITDA ANIQLASH USULLARI.....	740
Mehriyev Sobit Sayim o'g'li, Dadarbayev Muzaffar Abduraxmanovich	
GREEN BONDS: ESSENCE, SIGNIFICANCE AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN UZBEKISTAN	746
Susanna S. Alieva	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	753
Marupov Qobil Komilovich	
МОДЕЛЬ ЧЕБОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕСА В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ И СРАВНИТЕЛЬНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	758
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Ризаева Зумрад Алишеровна	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI RAG'BATLANTIRISHDA SOLIQ PREFERENSIYALARINING ROLI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	762
Allaberganova Kumush Javlonbek qizi, Beknazarova N.T.	
AKSIZ SOLIG'INING BUDJET DAROMADLARI SHAKLLANISHIDAGI O'RNI VA MAZKUR SOLIQNI BUDJETGA UNDIRISH TARTIBINING TAHLILI	769
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNING ROLI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA.....	774
Ibodullayev Dilshod Ibragimovich	
HUDDIY INVESTITSION JOZIBADORLIKNI BAHOLASHNING OPTIMIZATSIYALANGAN METODOLOGIYASI: ASOSIY KO'RSATKICHLARNING KO'P O'LCHOVLI TAHLILI.....	781
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna, Xoliyorova Shoxista Qahramon qizi	
ЭКОНОМИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ГЕРМАНИИ	788
Артикова Шохиди Ильясовна	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA KORXONALAR MARKETING STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISHNING XUSUSIYATLARI	793
Rasulova Nigora Nematovna	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'NALISHLARI	799
Sultanova Aziza Baxtiyar qizi	

KORXONALARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH ORQALI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	802
<i>Aminova Shaxnoza Aziz qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA ULARNI BAHOLASH USULLARI.....	807
<i>Nazirova Sayyora Baxtiyorovna, Qulmamatova Barno Omonovna, Sharifova Nargiza Djurayevna</i>	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETISHNING O'ZBEKISTON KORXONALARIDA MOLIYAVIY SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	811
<i>Murodova E'zoza Maqsud qizi</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI TA'MINOT ZANJIRINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: ISHLASH MEKANIZMI VA ALGORITMINI ISHLAB CHIQUISH	816
<i>Umarov Bobur Murtazoyevich</i>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLLIGINI OSHIRISH ORQALI MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH	822
<i>Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich</i>	
AGRAR SOHADA KADRLAR TAYYORLASHNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY METODOLOGIK ASOSLARI	829
<i>Boltayev Nurali Shiramatovich</i>	
MAMLAKATIMIZ TURIZM SOHASI XIZMATLAR SIFATI BILAN BOG'LIQ IQTISODIY KO'RSATKICHLAR	838
<i>Suyunov R. G'.</i>	
ПРОБЛЕМЫ И ОГРАНИЧЕНИЯ В ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ	844
<i>Джулибеков Нурмат Каршибекович, Жулиева Гулноз Юлдашевна</i>	
BIZNES JARAYONLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH ASOSLARI	849
<i>Yoqubjanov Muminmirzo Nosirjon o'g'li, Erkinxojiyev Ismoiljon</i>	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI, AHAMIYATI VA UNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	853
<i>Ernazarov Gulam Bekbaevich</i>	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI	860
<i>Mirzokirov Mirramizjon Mirxoshim o'g'li</i>	
ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦИИ И УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ.....	867
<i>Урунова Мафтуна Гайратовна</i>	
АНАЛИЗ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЭКОНОМИКИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ И ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ	871
<i>Некова Фатима Борисовна</i>	
MINTAQA SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA KLASTERLASH VA RAQAMLI BOSHQARUV TIZIMLARINING AHAMIYATI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	876
<i>Abdinazarov Xusan Shaymanovich</i>	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTI TIZIMINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY TASHKILY-IQTISODIY USULLARDAN FOYDALANISH	882
<i>Kayumov Z.O.</i>	
O'ZBEKISTONDA VALYUTA KURSINING SHAKLLANISHI VA UNING INFLATSIYA DARAJASIGA TA'SIRI MEKANIZMI.....	887
<i>Matrizayev Zafar Gulimboy o'g'li, Viqorjon Bahriddinov Akbar o'g'li</i>	
МЕХНАТ BOZORINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	892
<i>Soatmo'minova Zarnigor Olimjon qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	897
<i>Mahmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li</i>	
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	901
<i>Мирзаев Кулмамат Джанзакович</i>	

ELEKTR UZILISHLARINING HUDUDIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	906
<i>Oltiboyeva Feruza Ulug'bek qizi</i>	
DAVLAT TRANSPORT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	911
<i>Uktamov Sarvar Atxam o'g'li</i>	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПОДДЕРЖКИ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В СТРАНАХ ЕС, США И ЯПОНИИ	915
<i>Газизова Эльмира Хамидовна, Мелибаева Гульнора Ачилевна</i>	
SANOATNI HUDUDIY RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH OMILLARI	921
<i>O'zmanov Ixtiyor Ibragim o'g'li</i>	
SUG'URTA INSTITUTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	926
<i>Sherov Sanjar Radjabovich</i>	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI STRATEGIYALAR ASOSIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	932
<i>Umurov Jasurbek Jamil o'g'li</i>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	936
<i>Raxmonov Abduxalil Rasulovich</i>	
INKLYUZIV TA'LIM XIZMATLARINING RAQAMLI EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHDA DAVLAT, OTM VA IT INFRATUZILMA INTEGRATSIYASI.....	940
<i>Maxkamova Kamola</i>	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BUDJETLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH (ENERGETIKA KORXONALARI MISOLIDA).....	944
<i>Sobirov Shoyadbek Kurbonaliyevich</i>	
UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	950
<i>Usmanov Mirumar Abdulla o'g'li</i>	
TIKUV-TRIKOTAJ MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHI KICHIK KORXONALARNING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI	956
<i>Abduhamidov Abdurahmon Abdulatif o'g'li</i>	
O'ZBEKISTONDA 2026-2030-YILLARGA MO'LJALLANGAN SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	963
<i>Ismailov Timur Atabayevich</i>	
SAVDO LIBERALIZATSIYASINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI TARKIBIGA TA'SIRI	969
<i>Sardorjon Maxmudov Sobirjon ug'li</i>	
MAHALLIY BUDJETLAR MOLIYAVIY BARQARORLIGINING UY XO'JALIKLARI FAROVONLIGI VA HUDUDIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRINI EMPIRIK TAHLIL QILISH.....	977
<i>Safarmurodova Marjona To'raqulovna, Ollokulova Feruza Mansurovna</i>	
FACTORS INFLUENCING THE FORMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY IN INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE OIL AND GAS SECTOR.....	982
<i>Ergashev Muhibbek Aslamovich</i>	
O'ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA FIN TECH KOMPANIYALARI VA BANKLAR HAMKORLIGINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	988
<i>Rajabova Umida Umurzoqovna</i>	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЛОГОВЫХ ПРЕФЕРЕНЦИЙ И ЛЬГОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ)	995
<i>Отамуродова Дилдора Абдуқримовна</i>	
THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON INTERNATIONAL MARKETING: RESHAPING GLOBAL MARKET ENTRY STRATEGIES AND CONSUMER ENGAGEMENT	1001
<i>Aziz Kurbanovich Abdullaev, Ne'matullyev Bekmirzo Bozorboy o'g'li, Abdusalomov Samandar Azizbek o'g'li</i>	

TARIXIY-MADANIY TURIZM XIZMATLARINI MINTAQADA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1010
Erkayeva Barno Abduraximovna	
GLOBAL IQTISODIY INTEGRATSIYA SHAROITIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA MENEJMENT YONDASHUVLARINING ROLI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	1015
Mahmudova Madinaxon Jumaboy qizi	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ УКРЕПЛЕНИЯ ДОХОДНОЙ БАЗЫ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	1020
Т. И. Бобакулов, Г. Ч. Джавлиев	
ECOTOURISM DEVELOPMENT POTENTIAL AND THE ROLE OF GUIDES IN REGIONAL TOURISM GROWTH: EVIDENCE FROM THE NAVOI REGION OF UZBEKISTAN.....	1024
Axmadova Iroda Muzaffar kizi	
DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AND ITS PRIORITY DIRECTIONS.....	1030
Ollokulova Feruza Mansurovna, Guzal Abdimurodova Panjiyevna	
KORRELYATSION - REGRESSION TAHLILNING QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA QO'LLANILISHI AHAMIYATI.....	1035
Butanova Dilnoza Rustamovna	
MADANIYATLARARO YETAKCHILIK VA LINGVOMADANIY KOMPETENTSIYA BOSHQARUV ISHI SIFATIDA.....	1042
Rahimova Gulnoza	
SANOAT KORXONALARINI YANGI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYA BILAN TA'MINLASH JARAYONLARINING HOZIRGI ZAMON HOLATI.....	1052
Akbarova Maloxat Atabekovna	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA INNOVATSION RIVOJLANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISH.....	1056
Abdukadirova Nilufar Abdaxatovna	
FARG'ONA VILOYATIDA INVESTISIYA SIYOSATINI SHAKLLANTIRISH BARQAROR IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH OMILI SIFATIDA.....	1062
Qo'chqarov Yunusali Sobirjonovich	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL KREDITLASH" TIZIMI: NAZARIYA VA AMALIYOT.....	1069
Erkinov Farrux Rustam o'g'li	
AKSIZ SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGI TADBIRLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	1075
Nazarova Rushana Ravshan qizi	
MOL-MULK SOLIG'I TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING MOLIVAVIY ASOSLARI.....	1080
Qodirov Hasan Do'stqobilovich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ORQALI IQTISODIY JARAYONLARNI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	1084
Matyoqubov Yo'ldoshboy Ergashboy o'g'li	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI SOLIQ VOSITASI ORQALI QISQARTIRISHDA HUKUMATNING ROLI.....	1089
Pirnafasov Sarvar Bardibayevich	
HUDUDNING TURIST JOZIBADORLIGINI IQTISODIY BAHOLASH VA TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY TAMOYILLARI.....	1093
Q.A. Musaxanov	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUV YONDASHUVLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1098
Umarova Nilufar Abdukaxor qizi	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1103
Ulashev Xubbim	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA OBODONLASHTIRISH XIZMATLARINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	1107
Hayitov Jamshid Xolvoyevich, Ibragimova Gulhayo Nuriddin qizi	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	1112
Abdurasulov Sardor To'lqin o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILYATI HOLATI TAHLILI	1119
Adilova Zohida Ikromjonovna	
HUDUDIIY IQTISODIY O'SISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL OMILLARI VA SAMARADORLIGI	1124
Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li, Sadibekova Bibisara Djapparovna	
SANOAT TARMOQLARIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH STRATEGIYALARI	1130
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH.....	1136
Abdullayeva Shaxnoza Esonovna	
EKOTURIZMNING O'ZBEKISTON TURIZM BOZORIDAGI RIVOJLANISH SALOHIYATI.....	1141
Muxtarov Botir Abdusattarovich	
ISHSIZ VA BAND BO'LMAGAN FUQAROLARNING BANDLIGINI TA'MINLASH VA MEXANIZMLARI	1145
Olimov Bekzod Nariman o'g'li	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA HUDUDIIY RIVOJLANISH VA INVESTITSIYA SIYOSATINING AHAMIYATI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	1149
Kurbanov Aybek Turabayevich	
RIVOJLANAYOTGAN IQTISODIYOTLARDA DAROMADLAR TENGSIZLIGINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	1154
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
MILLIY INNOVATSION TIZIMNI TRANSFORMATSIYALASHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	1162
Azimov Bobir Fattoheevich	
ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING STARTUP DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN AMONG THE YOUNG GENERATION	1169
Usmonkhujayeva Nigina G'ofur qizi	
O'ZBEKISTONDA MUQOBIL ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	1174
Abdurazzoqov Hojiakbar Alisher o'g'li	
O'ZBEKISTON RAQAMLI BANK XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA ASOSIY TENDENSIYALARI.....	1179
Karimov Odiljon Boqiyevich	
ЗАКОНОМЕРНОСТИ ПОВЕДЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ В ФОРМИРОВАНИИ РЫНОЧНОГО СПРОСА.....	1185
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
BUDJET TASHKILOTLARINI SAMARALI BOSHQARISHDA ICHKI AUDITNING ROLI	1188
Karimov Djaxongir Ganiboevich, Nasriev G'olibjon Muxiddinovich	
YAPONIYADA IJTIMOIIY HIMOYA DASTURLARI VA IJTIMOIIY SUG'URTA TIZIMI	1193
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION MARKETING KONSEPSIYASIGA O'TISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1197
Bobomurodov Qayimjon Homidovich	
ВЛИЯНИЕ ЦЕНОВОЙ КОНКУРЕНЦИИ НА УСТОЙЧИВОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УЗБЕКИСТАНЕ	1203
Гойибназарова Нозимахон Хамзаевна	
SUG'URTA TASHKILOTLARI DAROMADLARI VA ULARNING SOLIQQA TORTISH MEXANIZMI.....	1209
Buranova Lola Vaxobovna, Yaxshillikov Murod	
BUDJET MABLAG'LARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA RAQAMLASHTIRISH VA JAMOATCHILIK NAZORATINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI	1215
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Muxtorov Muhammadyunus Muhammadyusuf o'g'li	

BUDJET MABLAG‘LARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA RAQAMLASHTIRISH VA JAMOATCHILIK NAZORATINI KUCHAYTIRISH MEXANIZMLARI

Ro‘ziyeva Dilobar Isomjonovna
professor

Muxtorov Muhammadyunus Muhammadyusuf o‘g‘li
magistr
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqola raqamlashtirish orqali budjet mablag‘laridan foydalanish ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirish mexanizmlarini tahlil qiladi. IMF, Jahon Banki, BMT va International Budget Partnership ma‘lumotlari asosida global tendensiyalar o‘rganilgan. Tadqiqotda moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari, ochiq budjet portallari, blokcheyn va sun‘iy intellekt kabi vositalarning ahamiyati yoritilgan. Natijalar raqamlashtirish budjet shaffofligi va hisobdorligini oshirishini ko‘rsatsa-da, uning samaradorligi institutsional va huquqiy omillarga ham bog‘liq ekanligi aniqlangan.

Kalit so‘zlar: raqamli davlat moliyasini boshqarish; budjet shaffofligi; fiskal hisobdorlik; moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari; ohq budjet; elektron hukumat; blokcheyn; sun‘iy intellekt; davlat xarajatlari ustidan nazorat.

Abstract. This article analyzes mechanisms for strengthening public control over the use of budget funds through digitalization. Global trends are studied based on data from the IMF, World Bank, UN, and International Budget Partnership. The study highlights the importance of tools such as financial management information systems, open budget portals, blockchain, and artificial intelligence. The results show that digitalization increases budget transparency and accountability, but its effectiveness also depends on institutional and legal factors.

Key words: digital public finance management; budget transparency; fiscal accountability; financial management information systems; smart budget; e-government; blockchain; artificial intelligence; control over public spending.

Аннотация. В данной статье анализируются механизмы усиления государственного контроля над использованием бюджетных средств посредством цифровизации. Глобальные тенденции изучаются на основе данных МВФ, Всемирного банка, ООН и Международного бюджетного партнерства. В исследовании подчеркивается важность таких инструментов, как системы управления финансовой информацией, открытые бюджетные порталы, блокчейн и искусственный интеллект. Результаты показывают, что цифровизация повышает прозрачность и подотчетность бюджета, но ее эффективность также зависит от институциональных и правовых факторов.

Ключевые слова: цифровое управление государственными финансами; прозрачность бюджета; фискальная подотчетность; системы управления финансовой информацией; интеллектуальный бюджет; электронное правительство; блокчейн; искусственный интеллект; контроль над государственными расходами.

KIRISH

Budjet mablag‘laridan samarali foydalanishda raqamlashtirish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish zamonaviy davlat boshqaruvining ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi budjet jarayonlarining shaffofligini ta‘minlab, inson omilini kamaytiradi va korrupsion xavflarni bartaraf etadi. Bu tizim har bir so‘mning maqsadli sarflanishini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi.

Shu bilan birga, jamoatchilik nazorati davlat organlarining mas‘uliyatini oshiruvchi muhim mexanizmdir. Fuqarolarning budjet taqsimotida faol ishtirok etishi, xususan, “Tashabbusli budjet” loyihalari orqali mablag‘larni yo‘naltirishi ijtimoiy adolatni ta‘minlaydi. Raqamli platformalar va ochiq ma‘lumotlar jamoatchilikka budjet ijrosini tahlil qilish va kamchiliklarni aniqlash uchun keng imkoniyat yaratadi. Xulosa qilib aytganda, innovatsion yechimlar va xalq nazorati uyg‘unligi budjet intizomini mustahkamlab, mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda budget mablag'laridan foydalanish samaradorligini ta'minlash va jamoatchilik nazoratini rivojlantirish bo'yicha turli ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Bu tadqiqotlarda, asosan, ochiqlik, hisobdorlik va fuqarolarning qaror qabul qilish jarayoniga jalb etilishi masalalari chuqur yoritilgan. Biroq, ushbu sohada hali ham ko'plab muammolar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish ilmiy hamda amaliy izlanishlarni talab etadi.

X. Muhamadaliyevich (2023) o'z tadqiqotida O'zbekistonda budget mablag'lari ijrosini samarali tashkil etishda jamoatchilik nazoratining o'rnini va ahamiyatini ko'rsatib o'tgan. U o'z ishida budget mablag'lari sarflanishi ustidan ommaviy monitoring mexanizmlarini joriy etish natijasida korrupsion xavflar kamayishi va natijadorlik oshishini asoslab bergan.

J. Park (2023) Janubiy Koreya tajribasiga asoslangan tadqiqotida ishtirokchi budgetlashtirishning fiskal natijalarga ta'sirini tahlil qilgan. U o'z ishida jamoatchilik ishtirokining davlat xarajatlari samaradorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini va moliyaviy shaffoflikni kuchaytirishini empirik ravishda isbotlagan.

D. Schugurenky (2024) esa mahalliy rivojlanishda ishtirokchi budgetlashtirish mexanizmlarining roli haqida yozgan. Uning tadqiqotida fuqarolarni budget jarayonlariga jalb etish orqali hududiy rivojlanish samaradorligini oshirish mumkinligi ko'rsatib berilgan.

OECD (2024) tomonidan tayyorlangan hisobotda esa budget jarayonlarida fuqarolar bilan samarali muloqot olib borish va ochiqlikni ta'minlashning to'qqizta asosiy tamoyili ishlab chiqilgan. Ushbu hujjatda xalqaro tajriba asosida jamoatchilik nazoratini kuchaytirish mexanizmlari taklif etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada mualliflar tomonidan ilmiy abstraksional, tizimli tahlil, quyoslash, kuzatuv, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Davlat mablag'laridan samarali foydalanish barqaror rivojlanishning asosiy omillaridan biridir. Dunyo bo'ylab hukumatlar har yili budget orqali trillionlab dollar mablag'larni sarflaydi va bu jarayonlar davlat xizmatlari sifati, infratuzilma investitsiyalari hamda ijtimoiy himoya darajasini oshishini belgilaydi. Open Budget Survey 2023 ma'lumotlariga ko'ra, 2022-moliya yilidagi umumiy xarajatlari 33,5 trillion AQSh dollaridan oshgan (125 ta mamlakat bo'yicha baholangan)¹. Ushbu resurslardan samarali, adolatli va siyosiy ustuvor yo'nalishlarga muvofiq foydalanilishini ta'minlash rejalashtirish, ijro etish, monitoring va jamoatchilik oldida hisobdorlikning mustahkam mexanizmlarini talab qiladi.

Tarixan davlat moliyasini boshqarish tizimlari budget intizomini ta'minlash uchun qo'lda bajariladigan jarayonlar, qog'oz shaklidagi hisob yuritish va davriy auditlarga tayangan. Biroq bunday an'anaviy mexanizmlar, ayniqsa institutsional bazasi zaif mamlakatlarda, mablag'larning noto'g'ri taqsimlanishi, firibgarlik va isrofgarchilikning oldini olishda yetarli darajada samarali emasligi isbotlangan. Davlat moliyasi to'g'risidagi axborotni oshkor etish bo'yicha XVFNing Fiskal shaffoflik kodeksi (2014) davlat moliyasi to'g'risidagi axborotni oshkor etish bo'yicha xalqaro standartlarni belgilab berdi va ular to'rtta ustunga asoslandi: fiskal hisobot, fiskal prognozlash va budgetlashtirish, fiskal xatarlarni tahlil qilish va boshqarish hamda tabiiy resurslar daromadlarini boshqarish². Ushbu standartlarga qaramay, budget shaffofligi bo'yicha global o'rtacha ko'rsatkich hanuz atigi 45 ballni tashkil etmoqda, bu esa asoslantirilgan jamoatchilik muhokamasi uchun yetarli deb hisoblanadigan 61 ballik mezondan ancha pastdir.

Raqamlashtirish davlat moliyasini boshqarishda tub o'zgarish yasovchi omildir va moliyaviy jarayonlarni avtomatlashtirish, real vaqt rejimida monitoringni kuchaytirish hamda fuqarolar ishtirokini mustahkamlash uchun mislsiz imkoniyatlarni taqdim etmoqda. XVFNing "Davlat moliyasini boshqarish uchun raqamli yechimlar bo'yicha qo'llanma"si (2023) raqamli transformatsiyani qo'lda yo'l qo'yiladigan xatolarni kamaytirish, budgetni rejalashtirish va resurslarni taqsimlashni qo'llab-quvvatlash, shuningdek xarajatlar ustidan nazorat va monitoringni kuchaytirish orqali fiskal operatsiyalarni yaxshilashga qodir jarayon sifatida tavsiflaydi. Jahon banki Moliyaviy boshqaruv axborot tizimlarini rivojlantirishning yetakchi moliyalashtiruvchilaridan biri bo'lib, 2026-yil yanvar holatiga ko'ra 86 ta mamlakatdagi 170 ta loyiha bo'yicha umumiy loyiha qiymati taxminan 6,537 milliard AQSh dollariga yetgan³.

1 International Budget Partnership. Open Budget Survey 2023: Global Report. Washington, DC: IBP, 2024. Available at: <https://internationalbudget.org/open-budget-survey-2023/>

2 International Monetary Fund. Fiscal Transparency Handbook. Washington, DC: IMF, 2018.

3 World Bank. Financial Management Information Systems (FMIS) Database. Updated January 2026. Washington, DC: World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/financial-management-information-systems-fmis>

XVF tomonidan davlat moliyasining holati to'g'risidagi ommaviy hisobotlarning to'liqligi, aniqligi, ishonchligi, o'z vaqtida taqdim etilishi va dolzarbligi sifatida ta'riflangan fiskal shaffoflik samarali fiskal boshqaruv va hisobdorlik uchun muhim omil sifatida keng e'tirof etiladi. Alt va Lassenning IMF Economic Review jurnalidagi mashhur tadqiqotida AQSh shtatlari bo'yicha panel ma'lumotlardan foydalanib, siyosiy raqobat va hokimiyatning taqsimlanishi fiskal shaffoflikning yuqoriroq darajasi bilan bog'liqligini ko'rsatgan⁴. Combes va Saadi Sedik ushbu tahlilni rivojlanayotgan mamlakatlarga kengaytirib, XVF va Jahon banki ta'riflariga mos keladigan, takror qo'llash mumkin bo'lgan shaffoflik indeksini taklif qilgan hamda institutsional sifat, iqtisodiy ochiqlik va savodxonlik darajasini asosiy omillar sifatida aniqlagan⁵. Beetsma, Debrun va Sloof European Economic Review jurnalida fiskal shaffoflikning siyosiy iqtisodiyotini mustaqil fiskal kengashlar bilan birgalikda tahlil qilib, institutsional dizayn shaffoflik bo'yicha majburiyatlar va amaldagi fiskal intizom o'rtasidagi bog'liqlikka sezilarli darajada ta'sir qilishini aniqlagan⁶. Ushbu tadqiqotlar birgalikda shuni ko'rsatadiki, shaffoflik shunchaki axborotni oshkor etish bilan bog'liq texnik masala emas, balki siyosiy va institutsional kontekstga chuqur singib ketgan hodisadir. Bu xulosa raqamli davlat moliyasini boshqarish tizimlarini loyihalash uchun bevosita ahamiyatga ega.

So'nggi davrda esa XVFNing Digital Solutions Guidelines hujjati uch ustundan iborat tizimni joriy etdi. Ular: funksional ustun, IT arxitektura ustuni hamda boshqaruv va menejment ustuni. Har bir ustun turli mamlakat sharoitlarini hisobga olish uchun olti tamoyil va bosqichma-bosqich yetuklik darajalarini, ya'ni boshlang'ich, o'rta va ilg'or darajalarni, o'z ichiga oladi.

OBS 2023 natijalari murakkab global manzarani ko'rsatadi. So'rov ilk bor 2008-yilda o'tkazilganidan buyon global budget shaffofligi 24 foizga oshgan bo'lsa-da, shaffoflikning o'rtacha 45 ballik ko'rsatkichi 100 balldan hali ham yetarlilik chegarasi hisoblangan 61 balldan ancha pastligicha qolmoqda. Jamoatchilik ishtiroki ko'rsatkichlari ayniqsa sust bo'lib, dunyo bo'yicha o'rtacha atigi 15 ballni tashkil etadi, qonunchilik nazorati esa COVID-19 pandemiyasidan oldingi darajaga nisbatan uch ballga pasaygan. Faqat audit nazorati 100 balldan 62 ball bilan yetarlilik chegarasidan yuqori ko'rsatkichga ega. 1-jadvalda OBS 2023 ko'rsatkichlarining mintaqalar kesimidagi taqsimoti keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. 2023-yilgi ochiq budget so'rovi: mintaqaviy ko'rsatkichlar va tendensiyalar (100 balldan)

Mintaqalar	Shaffoflik bali	Ishtirok etish bali	Qonunchilik nazorati	Audit nazorati	2008-yildan beri o'zgarishi
Sharqiy Osiyo va Tinch okeani	52	18	48	65	+20
Sharqiy Yevropa va Markaziy Osiyo	50	17	50	68	+6
Lotin Amerikasi va Karib dengizi	49	19	52	64	+4
Sahroi Kabirdan janubdagi Afrika hududlari	37	13	40	55	+10
Yaqin sharq va shimoliy Afrika	22	7	30	48	+6
Janubiy Osiyo	38	16	44	60	-21
G'arbiy Yevropa, AQSh va Kanada	68	20	62	75	-4
Global o'rtacha	45	15	45	62	+24%*

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, eng yuqori ko'rsatkichlar rivojlangan hududlarda kuzatiladi. Xususan, G'arbiy Yevropa, AQSh va Kanada mintaqasida shaffoflik 68 ballni, audit nazorati esa 75 ballni tashkil etadi. Bu hududlarda institutsional tizimlar rivojlangan, raqamli texnologiyalar keng joriy etilgan va davlat boshqaruvida ochiqlik yuqori darajada yo'lga qo'yilgan.

Sharqiy Osiyo va Tinch okeani 52 ball hamda Sharqiy Yevropa va Markaziy Osiyo 50 ballni hududlarida kuzatiladi. Bu mintaqalarda raqamlashtirish jarayonlari faol ketayotgan bo'lsa-da, jamoatchilik ishtiroki o'rta darajadagi natijalarga 17–18 ball bilan past darajada qolmoqda. Bu esa fuqarolik nazoratining yetarli darajada shakllanmaganini ko'rsatadi.

Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika 22 ball hamda Sahroi Kabirdan janubdagi Afrika hududlarida 37 ball bilan eng past ko'rsatkichlar qayd etilgan. Bu hududlarda institutsional zaiflik, siyosiy omillar va raqamli infratuzilmaning yetarli rivojlanmaganligi asosiy sabab bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, jadvaldan ko'rinadiki, jamoatchilik ishtiroki global miqyosda eng sust ko'rsatkichga ega bo'lib, 15 ballni tashkil qilmoqda. Bu esa raqamli vositalar mavjud bo'lsa-da, fuqarolarni budget jarayonlariga jalb etish mexanizmlari yetarli darajada ishlamayotganini anglatadi.

4 J. E. Alt and D. D. Lassen, "The Causes of Fiscal Transparency: Evidence from the U.S. States," IMF Economic Review (Springer), vol. 53, Special Issue, pp. 30–57, 2006. doi: 10.2307/30036021 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/staffp/2006/03/pdf/alt.pdf>

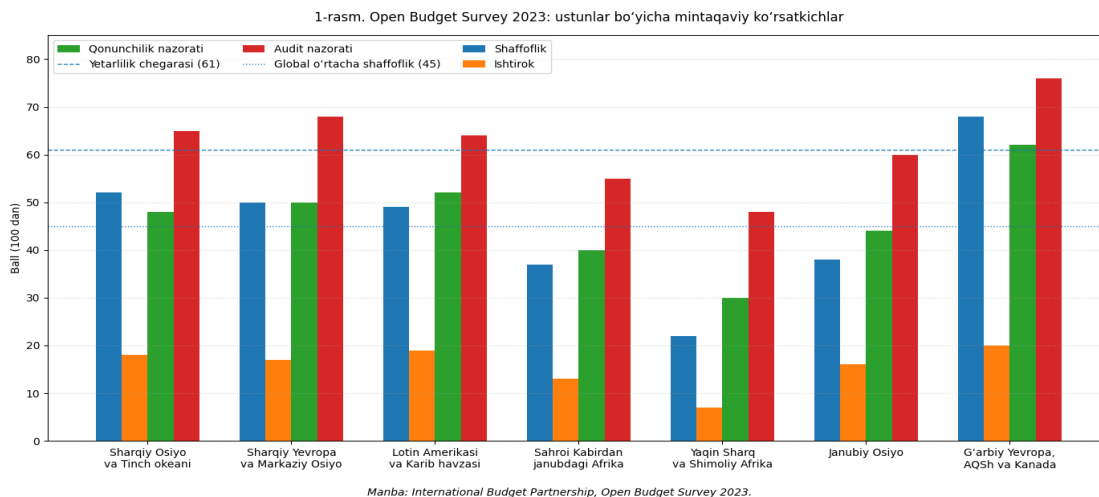
5 J.-L. Combes and T. Saadi Sedik, "Fiscal Transparency, Measurement and Determinants: Evidence from 27 Developing Countries," Journal of Economic Studies, vol. 2, no. 1, pp. 69–91, 2015.

6 R. Beetsma, X. Debrun, and R. Sloof, "The Political Economy of Fiscal Transparency and Independent Fiscal Councils," European Economic Review (Elsevier), vol. 145(C), 2022.

Yana bir muhim jihat — audit nazorati nisbatan yuqori bo'lib, 62 ballni tashkil qilmoqda. Bu davlat moliyasi ustidan nazoratning asosan rasmiy institutlar orqali amalga oshirilayotganini ko'rsatadi.

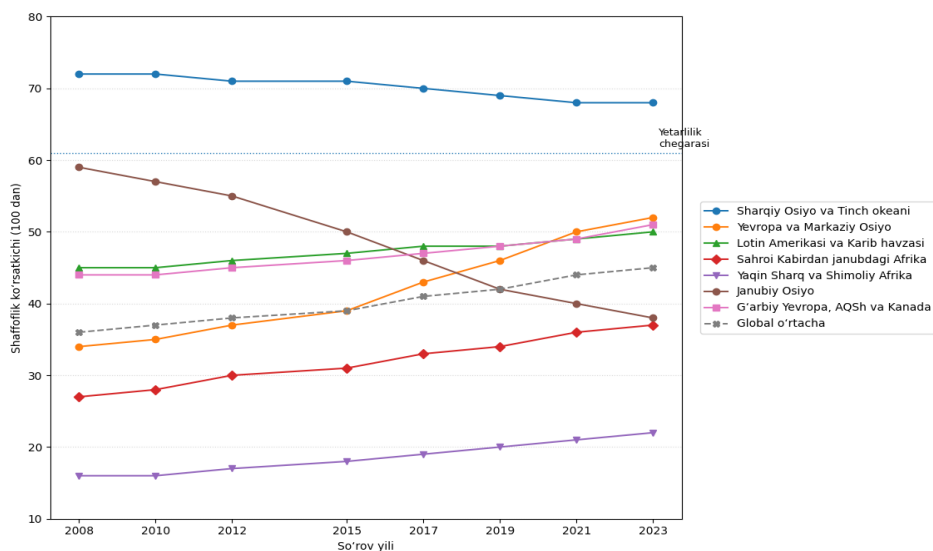
1-jadval natijalarining tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish va institutsional rivojlanish darajasi oshgan sari budget shaffofligi va hisobdorlik ko'rsatkichlari yaxshilanadi. Biroq bu jarayon barcha mintaqalarda bir xil sur'atda kechmayapti va ayniqsa jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish dolzarb muammo bo'lib qolmoqda (1-rasm).

1-rasm. Open Budget Survey 2023:ustunlar bo'yicha mintaqaviy ko'rsatkichlar⁷

Ma'lumotlar ikki xil qarama-qarshi tendensiyani namoyon etadi. Sharqiy Osiyo va Tinch okeani hamda Sahroi Kabirdan janubdagi Afrika hududlari 2012- yildan buyon shaffoflik bo'yicha eng katta o'sishga erishgan, mos ravishda taxminan 20 va 10 ballga oshgan, Janubiy Osiyoda esa 21 balllik sezilarli pasayish kuzatilgan. G'arbiy Yevropa, AQSh va Kanada esa mutlaq ko'rsatkichlari allaqachon yuqori bo'lishiga qaramay, deyarli o'sishsiz qolgan. Ushbu holatlar shuni ko'rsatadiki, raqamlashtirish bo'yicha sa'y-harakatlar kengroq institutsional islohotlar bilan bir vaqtda amalga oshirilgan hududlarda eng katta samara bergan, allaqachon shakllangan tizimlar esa barqaror siyosiy iroda bo'lmasa, sustkashlik yoki orqaga siljishga duch kelishi mumkin.

Quyidagi grafikda 2008- yildan 2023- yilgacha bo'lgan davrda mintaqalar kesimida budget shaffofligi ko'rsatkichlarining uzoq muddatli tendensiyalarini tasvirlaydi va unda avval past ko'rsatkichga ega bo'lgan hududlarning bir-biriga yaqinlashgani hamda Janubiy Osiyodagi pasayish aniq ko'rinadi (2-rasm).

2-rasm. 2008- yildan 2023- yilgacha bo'lgan davrda mintaqalar kesimida budget shaffofligi ko'rsatkichlari⁸.

7 Internatsional Budget Partnership, Open Budget Survey 2023

8 Internatsional Budget Partnership, Open Budget Survey (2008-2023 yillar)

Muhim xulosalardan biri shundan iboratki, mamlakatlarning 40 foizi budjet ijrosi bo'yicha muntazam yillik ichki hisobotlar yoki yil yakuni hisobotlarini e'lon qilmaydi, 57 foizi esa yarim yillik sharhlarni chop etmaydi. Budjetni shakllantirish jarayonidagi shaffoflik bilan uning ijrosi shaffofligi o'rtasidagi ushbu tafovut aynan raqamli moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari yechimlari eng katta farq qilishi mumkin bo'lgan sohadir, chunki ular real vaqt rejimida xarajatlar hisobotini avtomatlashtirish va uni jamoatchilik uchun ochiq qilish imkonini beradi.

BMTning 2024-yilgi Elektron hukumat tadqiqoti raqamli hukumat salohiyati bo'yicha jahonda sezilarli o'sish kuzatilganini qayd etadi. Elektron hukumatni rivojlantirish indeksi (EGDI) bo'yicha jahon o'rtacha ko'rsatkichi 2022-yildagi 0.6102 dan 2024-yilda 0.6382 gacha oshdi, raqamli hukumat rivojlanishida ortda qolayotgan dunyo aholisi ulushi esa 45.0 foizdan 22.4 foizgacha kamaydi. Elektron hukumatni rivojlantirish indeksi qiymati juda yuqori bo'lgan mamlakatlar hozirda baholangan barcha mamlakatlarning 39 foizini tashkil etmoqda bu hozirgacha qayd etilgan eng yuqori ulushdir (2-jadval).

2-jadval. Elektron hukumatni rivojlantirish indeksi reytingi bo'yicha yetakchi 10 ta mamlakat keltirilgan⁹.

Rank	Mamlakatlar	EGDI Score	OSI	TII	HCI
1	Daniya	0.9992	1.0000	0.9977	1.0000
2	Estoniya	0.9811	0.9784	0.9648	1.0000
3	Singapur	0.9760	0.9928	0.9375	0.9977
4	Koreya Respublikasi	0.9726	0.9712	0.9727	0.9739
5	Islandiya	0.9674	0.9568	0.9773	0.9682
6	Saudiya Arabistoni	0.9658	0.9856	0.9324	0.9795
7	Birlashgan Qirollik	0.9535	0.9640	0.9284	0.9682
8	Niderlandiya	0.9527	0.9424	0.9477	0.9682
9	Finlandiya	0.9519	0.9424	0.9451	0.9682
10	Avstraliya	0.9507	0.9568	0.9170	0.9784
	Global o'rtacha	0.6382			

Ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, eng yaxshi natijalarga erishgan mamlakatlar EGDIning barcha uchta komponenti bo'yicha yuqori natijalarni birlashtiradi, Daniya esa deyarli mukammal ko'rsatkichlarga erishadi. Shuni e'tiborga loyiqlik, ushbu elektron hukumat rahbarlarining bir nechtasi budjet shaffofligi bo'yicha ham yuqori o'rinlarni egallaydi, bu esa raqamli hukumatning yetukligi va fiskal javobgarlik o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni ko'rsatadi. Yevropa EGDI bo'yicha eng yuqori mintaqaviy o'rtacha ko'rsatkichga ega (0,8493), Osiyo esa 2022-2024-yillar oralig'ida EGDI qiymatining 7,7 foizga o'sishi bilan eng tez yaxshilanish sur'atini ko'rsatdi. Afrikaning o'rtacha ko'rsatkichi 0,4247 bo'lib, global o'rtacha ko'rsatkichdan pastligicha qolmoqda.

Budjet mablag'laridan samarali foydalanish ustidan raqamli nazoratni kuchaytirishda to'rtta asosiy omil alohida ahamiyat kasb etadi. Bular: moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari va xarajatlarni real vaqt rejimida kuzatish, ochiq budjet portallari hamda fuqarolar ishtiroki platformalari, blokcheyn asosidagi audit izi va aqlli shartnomalar, shuningdek xarajatlar tahlili va firibgarlikni aniqlashda sun'iy intellektdan foydalanishdir. Quyida ushbu omillarning har biri batafsil ko'rib chiqiladi.

Moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari va xarajatlarni real vaqt rejimida kuzatish. Moliyaviy boshqaruv axborot tizim yechimlari davlat moliyasini boshqarishning asosiy jarayonlarini, jumladan budjetni shakllantirish, ijro etish, majburiyatlarni nazorat qilish, pul mablag'larini boshqarish, buxgalteriya hisobi va hisobotlarni avtomatlashtiradi. G'aznachilikning yagona hisobraqami tuzilmasi bilan to'liq joriy etilganda, Moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari hukumatning barcha to'lovlari markazlashgan tizim orqali amalga oshirilishini ta'minlashi mumkin, bu esa xarajatlar tarkibini real vaqt rejimida ko'rish imkonini beradi.

Ochiq budjet portallari va fuqarolar ishtiroki platformalari. Budjet ma'lumotlarini jamoatchilik uchun ochiq qiluvchi raqamli platformalar fuqarolik nazoratini kuchaytirishning bevosita mexanizmi hisoblanadi. Jahon bankining BOOST Ochiq budjet portali fiskal ma'lumotlarni ochiq ma'lumotlar formatida moddalashtirilgan ko'rinishda taqdim etadi, shu bilan birga ko'plab mamlakatlar milliy portallarni ham ishlab chiqqan. Ruminiyaning 2016-yilda Milliy moliyaviy hisobot tizimi sifatida ishga tushirilgan FOREXEBUG platformasi barcha davlat subyektlari bo'yicha moliyaviy ma'lumotlarni markazlashtiradi. Ugandaning OTIMS platformasi esa vazirliklar o'rtasidagi fiskal transfertlar haqidagi ma'lumotlarni markazlashtirish orqali shaffoflikni oshirish maqsadida joriy etilgan, biroq tarmoqlar kesimidagi maxsus tizimlar bilan to'liq o'zaro moslashuvchanlikka erishish bo'yicha ishlar hanuz davom etmoqda.

Blokcheyn asosidagi audit va aqlli shartnomalar. Blokcheyn texnologiyasi hukumatning moliyaviy operatsiyalari bo'yicha o'zgartirib bo'lmaydigan, taqsimlangan yozuvlarni yuritish imkoniyatini beradi. Aqlli shartnomalar muvofiqlik tekshiruvlarini avtomatlashtirishi, ya'ni xarajatlar amalga oshirilishidan oldin ularning

9 Elektron hukumatni rivojlantirish indeksi (EGDI) bo'yicha eng yaxshi 10 ta mamlakat (2024-yil)

oldindan belgilangan mezonlarga mos kelishini ta'minlashi mumkin. Ramos va Ellul tomonidan yozilgan International Cybersecurity Law Review jurnalida chop etilgan tadqiqot blokcheyn texnologiyasi ma'lumotlarni boshqarish, yozuvlarni saqlash, shaffoflik va kirishni nazorat qilish talablarini qanday hal qilishi mumkinligini ko'rsatadi¹⁰. Hukumat miqyosida keng ko'lamli joriy etish hali cheklangan bo'lsa-da, davlat xaridlarini audit qilish va grantlar ajratilishini kuzatish bo'yicha pilot amaliyotlar istiqbolli natijalarni namoyon etgan.

Xarajatlar tahlili va firibgarlikni aniqlash uchun sun'iy intellekt. Davlat moliyasini boshqarishda sun'iy intellekt qo'llanilishi budjet ijrosi ma'lumotlaridagi g'ayritabiiy holatlarni aniqlashdan tortib, daromadlarni prognozlash uchun bashoratli tahlilgacha bo'lgan yo'nalishlarni kampaб oladi. Mashinali o'qitish usullari davlat budjeti ma'lumotlarida anomal holatlarni aniqlashda samaralidir. Sun'iy intellektga asoslangan katta ma'lumotlar tahlili soliq firibgarligi va soliqdan bo'yin tovlashni aniqlash, davlat xaridlarini optimallashtirish hamda xarajatlarning siyosiy maqsadlarga muvofiqligini baholashda ham qo'llanilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada raqamlashtirish budjet xarajatlari ustidan jamoatchilik nazoratini qanday kuchaytirishi mumkinligi mexanizmlari Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF), Jahon banki, Birlashgan Millatlar Tashkiloti va Xalqaro budjet hamkorligi (International Budget Partnership)ning keng qamrovli ma'lumotlari asosida tahlil qilindi. So'nggi 15 yil davomida global budjet shaffofligi sezilarli darajada yaxshilangan bo'lsa-da, u hanuzgacha jamoatchilikning mazmunli ishtirokini ta'minlash uchun zarur bo'lgan darajadan ancha pastligicha qolmoqda. OBS 2023 bo'yicha o'rtacha 100 balldan 45 ball natija shuni ko'rsatadiki, aksariyat hukumatlar fuqarolarning budjet qarorlari uchun ularni javobgarlikka tortishi uchun yetarli axborot taqdim etmayapti. Bu zaiflik ayniqsa budjet ijrosi bo'yicha hisobotlarda yaqqol namoyon bo'ladi aynan shu sohada raqamli Moliyaviy boshqaruv axborot tizimlari eng katta hissa qo'sha oladi. Elektron hukumat rivojlanganligi bilan fiskal shaffoflik natijalari o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi isbotlangan. EGD I reytingida yetakchi bo'lgan mamlakatlar Daniya, Estoniya, Singapur odatda budjet shaffofligi baholashlarida ham yuqori natijalarni ko'rsatadi. 2022-2024- yillarda global EGD I ko'rsatkichining 0.6102 dan 0.6382 gacha oshgani hamda raqamli rivojlanishda ortda qolayotgan aholi ulushining 45 foizdan 22.4 foizgacha kamaygani raqamli davlat moliyasini boshqarish islohotlari uchun tobora kengayib borayotgan asos yaratmoqda. Ushbu xulosalarga asoslanib, quyidagi siyosiy tavsiyalar ilgari suriladi:

1. Hukumatlar budjet ijrosi bo'yicha hisobotlarni raqamlashtirishni ustuvor vazifa sifatida belgilashi, jumladan joriy yil hisobotlari va yil yakuni hisobotlarini mashinada o'qiladigan, ochiq ma'lumotlar formatida majburiy e'lon qilishni yo'lga qo'yishi kerak.

2. Xalqaro moliyaviy institutlar va rivojlanish bo'yicha hamkorlar raqamli davlat moliyasini boshqarish bo'yicha texnik ko'mak dasturlarini ishlab chiqishda IMFning bosqichma-bosqich yetuklik modelini (boshlang'ich, o'rta, ilg'or) qo'llashi, aralashuvlar mamlakatlarning o'ziga xos institutsional salohiyatiga mos ravishda belgilanishini ta'minlashi lozim.

3. Hukumatlar moliyaviy boshqaruv axborot tizimlarining elektron davlat xaridlari tizimlari, qarzni boshqarish platformalari, ish haqi tizimlari va tarmoqlarga xos boshqaruv axborot tizimlari bilan ma'lumot almashishini ta'minlaydigan o'zaro ishlash standartlari va yagona ma'lumotlar arxitekturasiga sarmoya kiritishi kerak.

4. Blokcheyn asosidagi davlat xaridlari audit izi va sun'iy intellekt asosidagi xarajat anomaliyalarini aniqlash bo'yicha pilot dasturlar kengaytirilishi, ularning kengroq joriy etilishi uchun daliliy bazani mustahkamlash maqsadida qat'iy ta'sir baholash ishlari olib borilishi zarur.

5. Raqamli davlat moliyasini boshqarish islohotlari inson kapitaliga, o'zgarishlarni boshqarishga va huquqiy islohotlarga doimiy investitsiyalar bilan birga olib borilishi kerak. Texnologiya institutlar javobgarligining o'rnini bosuvchi vosita emas, balki uni qo'llab-quvvatlovchi omildir.

Davlat moliyasini boshqarishning raqamli transformatsiyasi hukumatlar va fuqarolar o'rtasidagi ijtimoiy shartnomani mustahkamlashning eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Budjet jarayonlarini yanada shaffof, samarali va ishtirokchilikka asoslangan shaklga keltirish orqali raqamli vositalar davlat resurslaridan barqaror rivojlanishni ta'minlash yo'lida samarali foydalanishga yordam berishi mumkin. Biroq ushbu salohiyatni to'liq ro'yobga chiqarish texnologik yechimlarni institutsional islohotlar, siyosiy iroda va mazmunli fuqarolik ishtiroki bilan uyg'unlashtiradigan kompleks yondashuvni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. International Budget Partnership. Open Budget Survey 2023: Global Report. Washington, DC: IBP, 2024. <https://internationalbudget.org/open-budget-survey-2023>
2. International Monetary Fund. Fiscal Transparency Handbook. Washington, DC: IMF, 2018.
3. World Bank. Financial Management Information Systems (FMIS) Database. Updated January 2026. Washington, DC:

10 S. Ramos and J. Ellul, "Blockchain for Artificial Intelligence (AI): Enhancing Compliance with the EU AI Act through Distributed Ledger Technology," International Cybersecurity Law Review (Springer), vol. 5, pp. 1–20, 2024. doi: 10.1365/s43439-023-00107-9

World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/financial-management-information-systems-fmis>

4. J. E. Alt and D. D. Lassen, "The Causes of Fiscal Transparency: Evidence from the U.S. States," *IMF Economic Review* (Springer), vol. 53, Special Issue, pp. 30–57, 2006. doi: 10.2307/30036021 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/staffp/2006/03/pdf/alt.pdf>
5. J.-L. Combes and T. Saadi Sedik, "Fiscal Transparency, Measurement and Determinants: Evidence from 27 Developing Countries," *Journal of Economic Studies*, vol. 2, no. 1, pp. 69–91, 2015.
6. R. Beetsma, X. Debrun, and R. Sloof, "The Political Economy of Fiscal Transparency and Independent Fiscal Councils," *European Economic Review* (Elsevier), vol. 145(C), 2022.
7. S. Ramos and J. Ellul, "Blockchain for Artificial Intelligence (AI): Enhancing Compliance with the EU AI Act through Distributed Ledger Technology," *International Cybersecurity Law Review* (Springer), vol. 5, pp. 1–20, 2024. doi: 10.1365/s43439-023-00107-9

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
